TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20799
Tarih : 23.10.2026

10/4894

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Diyarbakır'da esnaf ve küçük işletmelerin karşı karşıya kaldığı ekonomik sorunların, işletme kapanışlarının nedenlerinin, artan maliyetlerin, finansmana erişim güçlüklerinin, vergi ve sosyal güvenlik yükümlülüklerinin, kapanışların istihdam ve yerel ekonomi üzerindeki etkilerinin araştırılması ve küçük işletmelerin korunmasına yönelik kalıcı kamu politikalarının belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Serhat EREN

Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonunun (TESK) verilerine göre 2026 yılının Ocak-Eylül döneminde Türkiye genelinde 219 bin 177 yeni esnaf işletmesi tescil edilmiş, 93 bin 95 işletme kapanmıştır. Kapanan işletme sayısı 2025 yılının aynı döneminde 83 bin 302 iken 2026 yılında yaklaşık yüzde 11,8 artmıştır. Bu veriler, yeni işletmeler açılmaya devam ederken mevcut işletmelerin faaliyetlerini sürdürme koşullarının da araştırılması gerektiğini göstermektedir.

Diyarbakır Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği (DESOB) Başkanı Alican Ebedinoğlu'nun 21 Ekim 2026 tarihli açıklamasına göre, Diyarbakır'da yılın ilk dokuz ayında 2 bin 740 iş yeri açılmış, 786 iş yeri kapanmıştır. Kapanan işletmelerin yaklaşık yüzde 40'ının hizmet sektöründe faaliyet gösterdiği belirtilmiştir. Ebedinoğlu, 2025 yılında ise yaklaşık 1.100 iş yerinin kapandığını açıklamıştır. DESOB Başkanı, Diyarbakır'daki esnaf ve sanatkârların yaklaşık 80 bin ila 100 bin kişiye istihdam sağladığını ifade etmiştir. Özellikle lokanta, kafe, restoran, market ve benzeri hizmet işletmelerinin kapanmasının çalışanlar ve aileleri üzerinde ekonomik sonuçlar doğurduğunu belirtmiştir. İşletme kapanışlarının istihdam üzerindeki gerçek etkilerinin sektör ve ilçe bazında belirlenmesi önem taşımaktadır.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odasının (DTSO) 13 Ocak 2026 tarihinde gerçekleştirdiği 2025 Ekonomik Değerlendirme ve 2026 Beklentiler toplantısında da kent ekonomisine ilişkin önemli veriler açıklanmıştır. DTSO Başkanı Mehmet Kaya, 2025 yılında kapanan şirketlerin açılan şirketlere oranının yaklaşık yüzde 40'a ulaştığını, 9 firmanın konkordato ilan ettiğini ve 104 firmanın merkezini başka illere taşıdığını belirtmiştir. Finansmana erişimde yaşanan güçlükler, yüksek faiz oranları ve işletme maliyetleri bu gelişmelerle bağlantılı sorunlar arasında gösterilmiştir. DTSO'nun 2024 yılına ilişkin ekonomik verilerinde ise Diyarbakır'da 2 bin 64 şirketin kurulduğu, 389 şirketin kapandığı belirtilmiştir. Bu veriler, şirket kuruluş ve kapanışlarının yıllar içinde karşılaştırılmasını gerekli kılmaktadır. Esnaf sicili ile ticaret sicilinin farklı işletme gruplarını kapsadığı dikkate alınarak, kapanışların niteliği ve sektörel dağılımı ayrı ayrı incelenmelidir.

Diyarbakır'da esnafın karşılaştığı sorunların başında iş yeri kiraları, elektrik ve doğal gaz giderleri, kredi faizleri, vergi ve sosyal güvenlik primleri gelmektedir. Özellikle küçük sermayeyle faaliyet gösteren işletmelerin bu giderleri karşılayabilmesi güçleşmektedir. Artan maliyetler karşısında fiyatlarını yükseltmek zorunda kalan işletmeler, yurttaşların alım gücündeki sınırlılıklar nedeniyle satışlarını sürdürmekte de zorlanabilmektedir.

Finansmana erişim, küçük işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmesi bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. DESOB Başkanı Alican Ebedinoğlu, esnaf kredilerinin faizlerinin düşürülmesini, kredi limitlerinin artırılmasını ve istihdam sağlayan işletmelere yönelik sosyal güvenlik primi ve vergi desteklerinin geliştirilmesini talep etmiştir. Diyarbakır'da esnafın krediye erişimi, borçluluk düzeyi, ödeme güçlükleri ve kamu desteklerinden yararlanma durumunun kapsamlı biçimde araştırılması gerekmektedir.

Vergi denetimleri ve uygulanan cezalar da esnaf temsilcilerinin gündeme getirdiği sorunlar arasındadır. Ebedinoğlu, bazı denetimlerde işletmelerin kısa süreli hasılat gözlemlerinden hareketle kazanç tahmini yapıldığını ve bu uygulamaların esnaf açısından mağduriyet oluşturabildiğini ileri sürmüştür. Vergi denetimlerinin yöntemlerinin, uygulanan cezaların ve mükelleflerin itiraz süreçlerinin incelenmesi, denetimlerde ölçülülük ve hukuki güvenliğin sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Esnafın ekonomik sorunları Diyarbakır'ın ilçeleri ve faaliyet alanları bakımından farklılıklar gösterebilmektedir. Merkez ilçelerdeki kira ve işletme giderleri, kırsal ilçelerdeki ulaşım, tedarik ve pazara erişim sorunları ile farklı sektörlerin karşı karşıya kaldığı koşulların ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Kadınların ve gençlerin işlettiği küçük işletmelerin finansmana, teşviklere ve sosyal güvenceye erişimi de bu kapsamda incelenmelidir.

Esnaf ve küçük işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmesi için merkezi yönetim, yerel yönetimler, meslek odaları ve ilgili kurumlar arasında etkili iş birliği sağlanmalıdır. Vergi ve sosyal güvenlik yükümlülüklerinin küçük işletmeler üzerindeki etkileri, uygun koşullu finansman olanakları, kira ve enerji giderleri, istihdam destekleri ve yerel ekonomik kalkınma politikaları birlikte ele alınmalıdır.

Bu kapsamda Diyarbakır'da esnaf ve küçük işletmelerin ekonomik sorunlarının, işletme kapanışlarının nedenlerinin, finansmana erişim ve borçluluk durumlarının, vergi ve sosyal güvenlik yükümlülüklerinin, kapanışların istihdam ve yerel ekonomi üzerindeki etkilerinin araştırılması ve küçük işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmesine yönelik kalıcı politikaların belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılması gerekmektedir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	